

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Sžr/7/2017
Identifikačné číslo spisu: 5016200563
Dátum vydania rozhodnutia: 30.04.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Katarína Benczová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:5016200563.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Benczovej a členov senátu JUDr. Jozefa Hargaša a Mgr. Petra Melichera v právnej veci navrhovateľov: 1/ T. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX T. R. V. č. d. XX, 2/ E. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom K. XXXX/X, XXX XX D., 3/ S. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom XXX XX T. R. V. č. d. XXX, všetci právne zastúpení slc partners, s.r.o., advokátskou kanceláriou, so sídlom Hviezdoslavovo nám. 16, 811 02 Bratislava, 4/ V. N., nar. XX.XX.XXXX, bytom I. R. XXXX/XX, XXX XX A. I., právne zastúpený JUDr. Evou Skačániovou, advokátkou, so sídlom Korzo Bélu Bartóka 789/3, 929 01 Dunajská Streda, proti odporcovi: Okresný úrad Martin, pozemkový a lesný odbor, so sídlom Pavla Mudroňa 45, 036 01 Martin, za účasti 1/ Slovenská národná knižnica Martin, so sídlom Námestie J. C. Hronského č. 1, 036 01 Martin, IČO: 361 385 17, 2/ Železnice Slovenskej republiky Bratislava, so sídlom Klemensova 8, 813 61 Bratislava, IČO: 313 645 01, 3/ Slovenský pozemkový fond Bratislava, Regionálny odbor, so sídlom Bottova 23, 036 01 Martin, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č. OÚ-MT-PLO-2016/000939-BLA-P zo dňa 25.04.2016, konajúc o odvolaní navrhovateľov 1/ - 4/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k 29Sp/42/2016 - 58 zo dňa 9. decembra 2016 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 29Sp/42/2016 - 58 zo dňa 9. decembra 2016 mení tak, že rozhodnutie odporcu č. OÚ-MT-PLO-2016/000939-BLA-P zo dňa 25. apríla 2016 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie

Navrhovateľom v 1. - 4. rade náhradu trov konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Žiline (ďalej aj len „krajský súd“) potvrdil rozhodnutie odporcu o nepriznaní reštitučného nároku navrhovateľom 1./ - 4./ ako právnym nástupcom pôvodne oprávnenej osoby O. N. ktorý si po neúspešnej výzve na vydanie nehnuteľností podľa § 9 zák. č. 229/1991 Zb. uplatnil reštitučný nárok k identifikovaným nehnuteľnostiam v k. ú. A. z titulu ich skonfiškovania podľa § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. t. j. podľa Nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. v znení Nariadenia SNR č.

64/1946 Zb. jeho právnenému predchodcovi T. N..

Krajský súd v odôvodnení rozsudku poukázal na priebeh administratívneho a predchádzajúceho súdneho konania a vzhľadom na zistené skutočnosti a platnú právnu úpravu považoval za rozhodujúce nasledovné:

V predchádzajúcom konaní bolo preskúmané rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Martine č. ObPÚ-2007/00690-Sn zo dňa 23.08.2007, ktorým bolo O. N. ako oprávnenej osobe podľa § 4 ods. 2 písm. e) citovaného zákona a § 6 ods. 1 písm. b) zákona priznané vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v kat. úz. A. podľa stavu pozemkovej knihy vo vzťahu k parc. č. XXX/X, XXX/X, XXX - stodola o výmere 216 m², ako aj vo vzťahu k stavbe, a to domu postavenom na pozemku č. XXX zapísaná vo vložke č. XXX/XXX kat. úz. A..

Predmetné rozhodnutie Krajský súd v Žiline v konaní 23Sp/55/2008-89 rozsudkom zo dňa 20.10.2008 zrušil pri aplikácii § 250j ods. 2 písm. a), c) OSP, a to pre nesprávne právne posúdenie veci a nedostatočne zistený skutkový stav veci. Uvedený rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 30.12.2008. V odôvodnení rozhodnutia krajský súd poukázal na to, že záver správneho orgánu, že je daný reštitučný nárok podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona č. 229/1991 Zb., teda že predmetné nehnuteľnosti prešli na štát z pôvodného vlastníka T. N. podľa zákona č. 46/1948 Zb. nie je správny. Podľa názoru súdu, z iných listín v správnom spise bolo preukázané, že predmetný poľnohospodársky majetok prešiel na štát na základe skorších právnych noriem, a to nariadenie č. 104/1945 Zb. a č. 64/1946 Zb., potom záver správneho orgánu, že O. N. je oprávnenou osobou a je mu daný reštitučný nárok podľa § 6 ods. 1 písm. b) zákona, nie je správny a nevyplýva z vykonaného dokazovania. Súd uviedol, že vzhľadom na účinnosť nariadení SNR č. 104/1945 a č. 64/1946 potom aj samotný zápis podľa § 10 ods. 2 zákona č. 46/1948 pod B26 v pozemkovej knihe vo vzťahu k vložke č. 287 kat. úz. A. je bezpredmetný a bol vykonaný potom, čo na základe nariadení č. 104/1945 a č. 64/1946 prešiel skonfiškovaný majetok z T. N. na Československý štát. Odporcovi uložil, aby sa vysporiadal s ust. § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. a vyložil ho vo vzťahu k momentu, kedy došlo k odňatiu vlastníctva pôvodného vlastníka (ku konfiškácii majetku T. N.), pričom považoval za evidentné, že to bolo pred 25.02.1948 a v tejto súvislosti považoval za potrebné, aby bolo opätovne posúdené, či sú splnené podmienky vo vzťahu k O. N. ako oprávnenej osobe na uplatnenie reštitučného nároku podľa § 6 zákona č. 229/1991 Zb.

Správny orgán o reštitučnej žiadosti opätovne rozhodol rozhodnutím pod č. OÚ-MT-PLO-2015/000887-BLA-P zo dňa 08.04.2015, na základe ktorého dedičom po oprávnenej osobe podľa § 6 ods. 2 zákona 229/1991 Zb. priznal právo na náhradu za nehnuteľnosti, ku ktorej nebolo možné pre zákonné prekážky priznať vlastnícke právo.

Uvedené rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom oprávnených osôb z dôvodu spochybnenia správnosti spôsobu uspokojenia reštitučných nárokov preskúmal Krajský súd v Žiline a rozsudkom pod č. k. 29Sp/67/2015 zo dňa 20.11.2015 rozhodnutie odporcu zrušil pri aplikácii § 250j ods. 2 písm. a) OSP. a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie.

V odôvodnení rozsudku krajský súd skonštatoval, že správny orgán nesprávne vyhodnotil a aplikoval ust. § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. na prejednávajúcu vec. Z administratívneho spisu bolo preukázané, že pkn. parc. č. XXX/X, XXX/X, XXX a XXX . zapísané v PK vložke č. XXX v kat. území A. bola pôvodným vlastníctvom T. N. v 1/1. Na základe žiadosti ONV Martin zo dňa 25.09.1945 bola na uvedené nehnuteľnosti poznačená národná správa. Tento úkon bol zaznamenaný do pozemkovej knihy pod č. d. 798/1945. Podľa rozhodnutia konfiškačnej komisie v sídle Okresného národného výboru v Turčianskom Sv. Martine pod č. Kon.408/46-II/XV zo dňa 11.09.1946 vydaného na základe nariadenia č. 104/1945 v znení nariadenia č. 64/1946 Zb. bolo vo vzťahu k vlastníkovi T. N. rozhodnuté, že tento bol považovaný podľa § 1 ods. 1 písm. b) zákona č. 104/1945 Zb. za osobu maďarskej národnosti, a preto sa na neho vzťahujú ustanovenia citovaných nariadení o konfiškácii pôdohospodárskeho majetku. Na základe uvedeného rozhodnutia konfiškačnej komisie považuje sa majetok v rozsahu § 2 nariadenia č. 104/1945 Zb. patriaci vlastníckym právom na území Slovenska osoby uvedenej v bode 1 tohto

rozhodnutia za skonfiškovaný dňom 1. marca 1945, pokiaľ prevyšuje výmeru 50 ha (30 ha poľnohospodárskej pôdy a 20 ha lesnej pôdy). Proti tomuto rozhodnutiu nebolo možné podať sťažnosť na Najvyšší správny súd. Uvedený úkon bol do pozemkovej knihy zapísaný pod č. d 2822/47.

Účinnosťou nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Zb., ktoré nadobudlo platnosť dňa 1. marca 1945 a nariadenie SNR č. 64/1946 Zb., ktoré ho nadobudlo účinnosť dňa 28.05.1946, bol vydaným rozhodnutím komisie podľa článku IX nariadenia SNR č. 64/1946, účinnosťou tohto nariadenia skonfiškovaný poľnohospodársky majetok patriaci T. N., ktorý bol považovaný za osobu maďarskej národnosti. Vzhľadom teda na predložené listinné dôkazy došlo na základe konfiškácie k prechodu nehnuteľností do vlastníctva Československého štátu ku dňu 01.03.1945, resp. najneskôr k 28.05.1945. O uvedenom svedčí nielen rozhodnutie vyššie citovanej konfiškačnej komisie z 11. septembra 1946, ale aj rozhodnutie Odboru poľnohospodárstva, lesného hospodárstva Rady ONV Turčianske Teplice č. Pôd 1.753/1959 z 1. októbra 1959, ako aj obsah uznesenia Ľudového súdu v Turčianskych Tepliciach č. d. 283/1959 z 05.11.1959 o vykonaní zápisu v pozemkovej knihe o konfiškácii majetku pôvodného vlastníka T. N. na základe nariadenia č. 104/1945 v znení nariadenia SNR č. 64/1946, pričom zápis v pozemkovej knihe mal v tomto prípade iba deklaratórny charakter.

Rozhodnutím Poľnohospodárskej správy Rady KNV v Žiline zo dňa 3. augusta 1956 č. Pôd-614/1956 boli z dôvodov verejného záujmu nehnuteľnosti bývalého vlastníka T. N. nachádzajúci sa v kat. úz. A., a to parc. č. XXX, XXX, XXX/2, XXX/X pridelené bez tiarch do vlastníctva Československého štátu v operatívnej správe povereníctva kultúry.

Rozhodnutím Odboru poľnohospodárstva a lesného hospodárstva Rady ONV v Turčianskych Tepliciach pod č. Pôd 1.753/1959 zo dňa 01.10.1959 bolo ustálené, že na základe právoplatného rozhodnutia Konfiškačnej komisie v Martine zo dňa 1. septembra 1946 boli nehnuteľnosti evidované vo vzťahu k T. N. zapísané v kat. úz. Obce A. špecifikované v PK stave vo vložke č. 287, boli právoplatne konfiškované nariadením č. 104/1945 Zb. Z inventáru skonfiškovaných majetkov - zistenie pod č. 3547/1949 zo dňa 28.09.1949 vyplynulo, že pracovná skupina pre pozemkovú reformu Obvodný úrad MNV Malom Čepčine, okres Turčianske Teplice oznámila vo veciach inventárneho majetku v Obci A. vo vzťahu k bývalému vlastníkovi T. N., skonfiškovanie podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. SNR nasledovné údaje: 1. meno bývalého vlastníka: T. N., 2. meno obce, kde sa kaštieľ nachádza: A., starý kaštieľ m. č. XXX, nový kaštieľ m. č. XXX.

Na základe rozhodnutia Povereníctva školstva a kultúry č. 9-822/159-D-III zo dňa 10.04.1959 boli nehnuteľnosti odpísané do PK vložky č. XXX v kat. úz. A. a bola prevedená správa na Maticu slovenskú.

Krajský súd v predmetnom prípade skonštatoval s poukazom aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžr/75/2013, 10Sžr/3/2013 a 1Sžr/58/2011, že v danom prípade nehnuteľnosti, ktoré boli predmetom reštitučnej žiadosti oprávnenej osoby boli konfiškované podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. pôvodnému vlastníkovi maďarskej národnosti rozhodnutím konfiškačnej komisie zo dňa 11.09.1946 ku dňu 01.03.1945, najneskôr ku dňu 28.05.1945, avšak stalo sa tak pred rozhodným obdobím uvedeným v § 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb., a preto odporca pri nesprávnom výklade príslušných zákonných ustanovení dospel k nesprávnejmu záveru o vzniku reštitučného nároku oprávnených osôb, resp. dedičov po oprávnenej osobe podľa ustanovení zákona č. 229/1991 Zb.

Následne odporca napadnutým rozhodnutím z 25.4.2016 nepriznal vlastnícke právo ani právo na náhradu za nehnuteľnosti špecifikované vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia nakoľko oprávnené osoby ako dedičia po pôvodne oprávnenej osobe nespĺňajú podmienky zákona uvedené v § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. nakoľko k prechodu vlastníctva na základe konfiškácie došlo pred rozhodujúcim obdobím. Týmto rozhodnutím rešpektoval rozhodnutie krajského súdu vo veci, sp. zn. 29Sp/67/2015.

II.

Krajský súd v záveroch z preskúmania rozhodnutia napadnutého v konaní vedenom pod sp. zn. 29Sp/42/2016 poukázal na to, že proti rozsudku č. k. 29Sp/67/2015 zo dňa 20.11.2015 sa žiadny z účastníkov konania neodvolal, preto správny orgán dôvodne vychádzal z tohto právoplatného rozhodnutia súdu, v ktorom krajský súd v Žiline vyslovil svoj právny názor (o nemožnosti priznania reštitučného nároku vzhľadom na prechod vlastníctva na základe konfiškácie ustálený pred rozhodujúcim obdobím). Nakoľko medzi vydaním týchto dvoch rozsudkov nedošlo k žiadnym skutočnostiam, ktoré by zakladali dôvod na odchýlenie sa od vysloveného právneho názoru, (napr. zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska), krajský súd vzhľadom na už vyslovený právny názor, ktorým sa správny orgán riadil, potvrdil napadnuté rozhodnutie.

Zároveň sa vysporiadal s námietkami oprávnených osôb spochybňujúcich záver o prechode vlastníctva pred rozhodujúcim obdobím a nedôvodnosť priznania reštitučného nároku nasledovným spôsobom:

Pokiaľ navrhovatelia v rade 1/ - 3/, spochybňovali platnosť a účinnosť konfiškácie aj vzhľadom na Osvedčenie, vydané na základe žiadosti T. N. podľa § 2 Dekréту prezidenta republiky zo dňa 2. augusta 1945 č. 33, vydané dňa 26.07.1947, o dočasnom zachovaní československého štátneho občianstva, krajský súd zdôraznil, že predmetný majetok bol konfiškovaný podľa rozhodnutia Konfiškačnej komisie ONV v Turčianskom Sv. Martine č. Kon. 408/43-II/XV zo dňa 11. septembra 1946 podľa § 1 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 104/1945 Zb. v znení článku 1 nariadenia č. 64/1946 Zb. pričom proti tomuto rozhodnutiu nebolo možné podať sťažnosť na Najvyšší správny súd.

Ako nedôvodné vyhodnotil aj ich námietky spochybňujúce platnosť resp. stratu účinnosti konfiškačného rozhodnutia poukazom aj na Výmer poverenictva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy z 08.05.1948 o vlastníctve pôdy pridelenéj podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Zb. o vlastníctve pôdy na Čsl. štát (Ministerstvo školstva a národnej osvety) Poverenictvo školstva a národnej osvety v Bratislave s odkazom na ním vyslovený právny názor, že vzhľadom na účinnosť nariadení č. 104/1945 a č. 64/1946 Zb. SNR aj samotný zápis podľa § 10 ods. 2 zákona č. 46/1948 Zb. pod B26 v pozemkovej knihe vo vzťahu k vložke XXX. kat. úz. A. je bezpredmetný, nakoľko bol vykonaný potom čo na základe nariadení č. 104/1945 a č. 64/1946 prešiel skonfiškovaný majetok z T. N. na Čsl. štát.

Čo sa týka poukazov na skutočnosť, že za osobitné ustanovenie predpokladané ust. § 6 ods. 2 Zákona o pôde možno považovať aj nariadenie Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb., s tým krajský súd súhlasil, zdôraznil však, že pre účely Zákona o pôde sa takto stali zreteľa hodné len tie straty poľnohospodárskeho majetku konfiškáciou, ktoré dotknutým osobám vznikli z aplikácie týchto predpisov v rozhodnom čase.

S poukazom na ust. § 38 ods. 1 zákona č. 330/1991 Zb. uviedol, že nebolo preukázané, že došlo k vyňatiu z konfiškácie postupom podľa nariadenia Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR, ktorým sa upravuje vyňatie pôdohospodárskeho majetku osôb maďarskej národnosti z konfiškácie, nakoľko v zmysle ust. § 1 ods. 3 predmetného nariadenia bolo potrebné k vyňatiu majetku z konfiškácie rozhodnutie o vyňatí majetku z konfiškácie, ktoré mal vydať poverenik pôdohospodárstva a pozemkovej reformy. Takéto rozhodnutie nenahrádza doklad o dočasnom zachovaní štátneho občianstva resp. osvedčenie vydané T. N. zo dňa 26.7.1947, na ktoré poukazujú navrhovatelia. S ohľadom na ust. § 38 ods. 3 zákona č. 330/1991 Zb. uviedol, že v danom prípade nebolo preukázané rozhodnutie konfiškačnej komisie alebo zboru povereníkov vydané po 25. februári 1948.

Krajský súd sa vzhľadom na vyššieuvedené nestotožnil s námietkou, že k úplnej strate a konfiškácii poľnohospodárskeho majetku došlo až ďalšími rozhodnutiami po 25.02.1948. Svoj právny názor ohľadne neexistencie reštitučného nároku O. N. (odlišný od rozhodovania o existencii nároku tejto oprávnenej osoby v konaniach sp. zn. 10Sp/43/2006 a 22Sp/9/2011) považoval za dostatočným spôsobom vyargumentovaný, opierajúci sa aj o príslušné ustanovenia zákona a relevantnú judikatúru Najvyššieho súdu SR a zohľadňujúci predchádzajúci právny názor k danej otázke vyslovený v rozsudku

č. k. 29Sp/67/2015 zo dňa 20.11.2015 pričom nezistil relevantný dôvod, aby sa od neho odchýlil.

III.

Proti rozsudku krajského súdu podali odvolanie navrhovatelia 1/ - 3/ zastúpení spoločným právnym zástupcom a žiadali zmenu rozsudku krajského súdu a vrátenie veci odporcovi na ďalšie konanie z dôvodu, že rozsudok krajského súdu bol vydaný na základe nesprávnych skutkových zistení a vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

V dôvodoch odvolania poukázali na právnu úpravu §6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. ktorý predstavuje osobitné ustanovenie, rozširujúce časovú pôsobnosť zákona aj pred tzv. rozhodujúce obdobie, pričom pod pojmom „osobitné ustanovenie“ predpokladané ust. § 6 ods. 2 treba považovať aj Nariadenie Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR v nadväznosti na Nariadenie SNR č. 104/1947 Zb. T. N. v zmysle Osvedčenia zo dňa 26.7. 1947 podľa § 2 Dekréту prezidenta republiky č. 33/1945 o dočasnom zachovaní štátneho občianstva bol vyňatý zo všetkých opatrení proti Nemcom a Maďarom, a bol pod ochranou československých úradov, nepodliehal odsunu, jeho majetok a byt nepodliehal zabaveniu, bol v pracovnom pomere a bol postavený na roveň československým občanom českej alebo slovenskej národnosti. Keďže jeho majetok nepodliehal konfiškácii, rozhodnutie Konfiškačnej komisie zo dňa 11.9.1946 nemožno posudzovať ako platné resp. účinné, a ku konfiškácii nehnuteľnosti došlo až vydaním výmeru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy zo dňa 8.5.1948.

Navrhovateľ 4/ vo svojom odvolaní podanom cestou právnej zástupkyne žiadal zrušenie napadnutého rozsudku a vrátenie veci krajskému súdu na ďalšie konanie s tým, aby opätovne rozhodol o oprávnenosti uplatnených nárokov vrátane náhrady za sporné nehnuteľnosti, nakoľko krajský súd dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam, a nesprávne vec právne posúdil, pričom sa odvolával na neadekvátne rozhodnutia, vzhľadom na špecifickosť predmetného konania.

V odvolacích dôvodoch zdôraznil, že osobitným ustanovením predpokladaným v ust. § 6 ods. 2 zákona o pôde je aj Nariadenie zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. Aj keď v predmetnej veci nebolo jednoznačne zistené, či bolo alebo nebolo vydané rozhodnutie povereníka o vyňatí majetku spod konfiškácie podľa § 1 ods. 3 tohto nariadenia, pôvodný vlastník spĺňal predpoklad nadobudnutia štátneho občianstva a riadne pracoval na tomto majetku. Poukázal na vyššieuvedené Osvedčenie zo dňa 26.4.1947, v súvislosti s konaním o jeho žiadosti zo dňa 9.2.1946 o zachovanie štátneho občianstva, ďalej „Výmer“ č. 216/1949 vydaný 10.2.1949 ONV v Turčianskom Svätom Martine (s existenciou ktorého sa krajský súd nevysporiadal) podľa ktorého JUC T. N. zložením sľubu vernosti 10.2.1949 nadobudol československé štátne občianstvo ak osoba maďarskej národnosti, možno teda predpokladať, že jeho žiadosť zo dňa 9.2.1946 bola vybavená kladne. Ďalej poukázal na potvrdenia tajomníka a predsedu židovskej náboženskej obce, zo dňa 7.2.1946 o tom, že T. N. nebol zradcom ani kolaborantom, Osvedčenie o národnej, štátnej a ľudovodemokratickej spoľahlivosti, vydané ONV v Turčianskych Tepliciach č. III-251-/1951 z 10.3.1951, skutočnosť, že T. N. vlastnil vojenskú knižku Československej republiky, a Výplatný list z 30.10.1945 osvedčujúci, že riadne pracoval.

Z právnej úpravy zákona o pôde v znení doplnenom zákonom č. 93/1992 Zb. nevyplýva, že nárok na vydanie nehnuteľností majú len osoby, ktorým bol majetok konfiškovaný rozhodnutím povereníka. Ku konfiškácii nemohlo dôjsť rozhodnutím Konfiškačnej komisie ONV Martin podľa Nariadenia č. 104/1945 Zb. ku dňu 1.3.1945, nakoľko následne Nariadením č. 26/1948 Sb. SNR došlo voči občanom maďarskej národnosti k zmierneniu a vyňatí majetku z konfiškácie za splnenia predpísaných podmienok (preukázané Osvedčením o zachovaní štátneho občianstva z 26.7.1947 a z Výplatného listu). Rozhodnutie konfiškačnej komisie z 11.9.1946 teda nemohlo byť platné, k prideleniu sporných nehnuteľností do vlastníctva Československého štátu, do správy Ministerstva školstva a národnej osvety, došlo až výmerom o vlastníctve pôdy vydaným povereníctvom pôdohospodárskej a pozemkovej reformy v Bratislave zo dňa 8.5.1948, k ustáleniu vlastníckych pomerov došlo rozhodnutím ONV Turčianske Teplice k 1.10. 1959 kedy bola vymazaná poznámka o nútenej správe a výkupe. Poukázal na to, že kaštieľ v A. bol až 14.7.1950 prevedený do užívania Povereníctva školstva, vied a umení a

inventúra konfiškovaného majetku bola vykonaná až 28.9.1949. Spochybnenie toho, či došlo k vyňatiu majetku z konfiškácie navodzuje Výmer ONV v Turčianskych Tepliciach z 30.3.1951 podľa Nariadenia č. 26/1948 Sb., kde sa konštatoval výkup pozemkov.

Považoval za rozhodujúce že majetok bol preukázateľne konfiškovaný 11.9.1946, nemohlo preto dôjsť k jeho konfiškácii pred 25.2.1948, ale bolo potrebné ďalej len skúmať splnenie podmienok na vyňatie z konfiškácie na ktoré mal pôvodný vlastník nárok a nemožno pričítať na ťarchu oprávnených osôb, že nebolo rešpektované Nariadenie č. 26/1948 Sb. a nebolo vydané rozhodnutie o vyňatí majetku z konfiškácie ani po 28.2.1948. K politickej perzekúcii v nasledujúcom období mohlo dôjsť aj nečinnosťou príslušných orgánov v tomto smere, čo je podstatné zohľadniť pre naplnenie účelu reštitučného zákona. Vzhľadom na nerešpektovanie splnenia podmienok Nariadenia 26/1948 Sb. pre vyňatie z konfiškácie majetku skonfiškovaného podľa Nariadenia č. 104/1945 Sb. došlo k reálnej konfiškácii rozhodnutím Konfiškačnej komisie ONV Martin z 11.9.1946 a na jeho základe bol až 8.5.1948 majetok pridelený do vlastníctva Československého štátu v správe Ministerstva školstva národnej osvety a až po výkupovom pokračovaní bolo k 1.10.1959 s konečnou platnosťou ustálené, že sporný majetok patrí československému štátu bez akejkoľvek náhrady vlastníčkovi.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľov 1/ - 3/ uviedol, že ho považuje za neopodstatnené, nakoľko v konaní bolo jednoznačne preukázané, že majetok pôvodného vlastníka prešiel do vlastníctva štátu k 1.3.1945 t. j. pred rozhodujúcim obdobím. Rovnako sa vyjadril k odvolaniu navrhovateľa 4/, v súvislosti s ktorým zdôraznil, že nebolo spochybnené občianstvo a spoľahlivosť pôvodného vlastníka, avšak právny názor ohľadom vyňatia poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie vyslovil NS SR v rozsudkoch 1Sžr/75/2013, 10Sžr/3/2012, 1Sžr/58/2011 ako i krajský súd v predmetnej veci, pričom zhodne zastávajú názor, že ak konfiškované nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby pred 25.2.1948 t. j. pred rozhodným obdobím, reštituenti nemajú nárok na vyňatie majetku z konfiškácie.

Účastník Železnice Slovenskej republiky k obom odvolaniam zhodne uviedol, že voči rozsudku krajského súdu nemá námietky a žiada ho potvrdiť.

Účastník Slovenská národná knižnica v Martine vo vyjadrení k odvolaniam uviedol, že sa stotožňuje s postupom a závermi krajského súdu a žiadal odvolania ako nedôvodné zamietnuť.

Účastník Slovenský pozemkový fond sa k odvolaniam nevyjadril.

IV.

Dňom 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len SSP) upravujúci v zmysle § 1 a) právomoc a príslušnosť správneho súdu konajúceho a rozhodujúceho v správnom súdnictve, b) konanie a postup správneho súdu, účastníkov konania a ďalších osôb v správnom súdnictve.

Podľa § 492 ods. 1 SSP konania podľa tretej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2, § 246c ods. 1 prvá veta OSP) preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo. Dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľa je dôvodné. Rozhodol rozsudkom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 prvá veta v spojení s § 250l ods. 2 OSP a § 214 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 vety prvej OSP). Deň vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP).

Podľa čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa ust. 4 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. oprávnenou osobou je štátny občan Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorý má trvalý pobyt na jej území a ktorého pôda, budovy a stavby patriace k pôvodnej poľnohospodárskej usadlosti prešli na štát alebo na iné právnické osoby v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1.

V ustanovení ods. 2 je riešená otázka právneho nástupníctva po oprávnenej osobe.

V ustanovení § 6 ods. 1 zákona sú pod písmenom a) - v) vymenované jednotlivé reštitučné tituly

Podľa ust. § 6 ods. 2 zákona 229/1991 Zb. v znení účinnom od 28.2.1992, obdobne sa postupuje aj v prípadoch, keď fyzickým osobám vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov. 9) Za osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov, 9) treba považovať na účely tohto zákona aj štátnych občanov Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky, ktorí majú trvalý pobyt na území Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky a ktorým sa skonfiškoval poľnohospodársky majetok a neboli odsúdené podľa osobitných predpisov. 9a) Pokiaľ tento majetok bol už pred rozhodným obdobím pridelený v rámci predpisov o pozemkových reformách, rieši sa nárok týchto oprávnených osôb podľa § 12.

Podľa § 1 ods. 1 nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. SNR s okamžitou platnosťou a bez náhrady konfiškujú sa pre účely pozemkovej reformy pôdohospodársky majetok na území Slovenska, ktorý je vo vlastníctve:

- a) osôb nemeckej národnosti bez ohľadu na štátnu príslušnosť,
- b) osôb maďarskej národnosti bez ohľadu na štátnu príslušnosť,
- c) zradcov a nepriateľov slovenského a českého národa a Československej republiky akejkoľvek národnosti a štátnej príslušnosti,

Podľa § 1 ods.1 nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR, ktorým sa upravuje vyňatie poľnohospodárskeho majetku osôb maďarskej národnosti z konfiškácie, pôdohospodársky majetok (§ 2 nariadenia) osôb maďarskej národnosti, ktorý nebol pridelený podľa konfiškačných predpisov, sa čiastočne vyníma z konfiškácie za podmienok podľa § 2.

Podľa § 1 ods. 2 nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR výmera majetku vyňatého z konfiškácie (ods. 1) nesmie presahovať 50 ha; do tejto výmery sa započítava pôdohospodársky majetok rodinných príslušníkov (§ 3).

Podľa § 1 ods. 3 nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR rozhodnutie o vyňatí majetku z konfiškácie (ods. 1) vydá povereník pôdohospodárstva a pozemkovej reformy.

Podľa § 2 nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR ustanovenie § 1 ods. 1 vzťahuje sa len na majetok osôb, ktoré

- a) nadobudli československé štátne občianstvo podľa zákona č. 245/1948 Sb. o štátnom občianstve osôb maďarskej národnosti, a
- b) pracovali (pracujú) na tomto majetku so starostlivosťou riadneho hospodára, okrem že by pre okolnosti nezávislé na ich vôli (napr. pre starobu, maloletosť, chorobu, vdovstvo alebo invaliditu) sami neboli mohli (nemohli) na ňom pracovať.

Podľa § 38 ods. 1 zákona č. 330/1991 Zb. nehnuteľnosti vyňaté z konfiškácie podľa osobitných

predpisov (§ 1 ods. 11 nariadenia č. 104/1945 Sb. a nariadenia č. 26/1948 Sb.) sa vydajú (podľa § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb.), ak nárok nebol uspokojený podľa týchto predpisov, a to aj vtedy, ak boli pridelené po 28. februári 1948.

Podľa § 38 ods. 3 zákona č. 330/1991 Zb. z konfiškácie podľa osobitných predpisov (§ 1 ods. 1 pís. a), b), c) nariadenia č. 104/1945 Zb.) sa vynímajú, ak nejde o prípady uvedené v odsekoch 1 a 2, a vydajú sa (§ 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb.) v rozsahu podľa odseku 1 nehnuteľností, ktoré boli skonfiškované na základe rozhodnutia konfiškačnej komisie alebo Zboru povereníkov vydaného po 25. februári 1948 s výnimkou prípadov, ak by išlo o osoby súdne postihnuté podľa osobitných predpisov (nariadenie č. 33/1945 Zb.). O vyňatí rozhodujú okresné úrady.

V.

Predmetom preskúmania v prejednávanej veci je rozhodnutie odporcu č. OU-MT-PLO-2016/000939-BLA - P zo dňa 25.4.2016, ktorým v reštitučnom konaní podľa zák. č. 229/1991 Zb. navrhovateľom nepriznal vlastnícke právo ani právo na náhradu za pozemky v k. ú. A. z dôvodu, že v nespĺňajú podmienky podľa § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. nakoľko v konaní nebolo preukázané splnenie zákonnej podmienky, že nehnuteľnosti prešli z pôvodného vlastníka do vlastníctva štátu v rozhodnom období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, pretože boli konfiškované v prospech štátu rozhodnutím konfiškačnej komisie ONV Martin č. Kon. 408/46-II/XV zo dňa 11.9.1946 ku dňu 1.3.1945, preto pôvodnému vlastníkovi resp. jeho dedičom nevzniká právo na vyňatie z konfiškácie a teda ani právo na priznanie vlastníckeho práva resp. práva na náhradu.

V otázke určenia momentu prechodu vlastníctva na štát a záveru, že v dôsledku jeho ustálenia na dátum pred 25.2.1948 nemohol vzniknúť reštitučný nárok, bol odporca viazaný právnym názorom krajského súdu vysloveným v rozsudku 29Sp/67/2015 zo dňa 20.11.2015, ktorým bolo zrušené predchádzajúce rozhodnutie odporcu zo dňa 8.4.2015 o priznaní vlastníckeho práva a práva na náhradu právneho predchodcovi navrhovateľov I. - IV.

Predmetom odvolacieho konania pred najvyšším súdom bol rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 29Sp/42/2016-58 zo dňa 9. decembra 2016, ktorým súd prvého stupňa potvrdil napadnuté rozhodnutie odporcu, keď sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia odporcu. K otázke, či priznanie reštitučného nároku podľa zákona o pôde je možné aj v prípadoch konfiškácie pred rozhodným obdobím poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 1Sžr/58/2011 zo dňa 14.02.2012, kde tento zdôraznil, že obdobie od 25.02.1948 do konca roku 1989 je vzhľadom na všeobecne známy historický a spoločenský vývoj súhrnne označované ako obdobie neslobody. Naopak obdobie od konca druhej svetovej vojny až do 25. februára 1948 takéto znaky negatívne poňatého výkonu štátnej moci a politickej perzekúcie vtedajšieho štátneho režimu proti jednotlivcovi nenesie a preto ani ust. § 6 ods. 2 Zákona o pôde nerieši posun rozhodujúceho obdobia pred dátum 25.2.1948, ale rozširuje len okruh oprávnených osôb, ktorým za predpokladu splnenia ďalších podmienok možno priznať status oprávnenej osoby.

Poukázal tiež na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. M-Sždov/3/2003, z ktorého vyplýva, že te(le)ologickým výkladom, nie je možné dospieť k záveru, že by všetky akty konfiškácie mali podliehať zámeru zákonodarcu vyslovenému v § 6 ods. 2 zákona o pôde, ale naopak iba tie akty, ktoré boli osobitnými zákonmi, napr. prostredníctvom § 38 zákona č. 330/1991 Zb. vyňaté spod konfiškácie. Samo o sebe toto ustanovenie nie je osobitným predpisom, zakladajúcim a vymedzujúcim nárok vyňatia majetku spod konfiškácie z hľadiska vecného, časového a ďalších hľadísk, neupravuje predpoklady vyňatia spod konfiškácie, ale len predpoklady po stránke subjektu, jeho neopomenuteľné znaky, vlastnosti subjektu, ktorý prišiel o vlastníctvo konfiškáciou pre vydanie nehnuteľností. Toto ustanovenie ako neúplné (jednoznačne blanketného charakteru) nemožno aplikovať bez použitia ďalších ustanovení Zákona o pôde a tiež bez použitia osobitných predpisov, na ktoré odkazuje.

Vyslovil záver, že keď sa v § 4 ods. 1 zákona o pôde hovorí, že oprávnenou osobou na vydanie nehnuteľnosti je štátny občan, ktorého majetok prešiel na štát (spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1) v

dobe od 25.02.1948 do 01.01.1990 a keď pri vydaní nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 2 sa postupuje obdobne ako v § 6 ods. 1 (teda odňatie spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1 musí byť uskutočnené v zmysle § 4 ods. 1 v rozhodnom období), je treba mať za to, že uvedená doba je tiež podmienkou pre vydanie nehnuteľnosti, ktorá prešla na štát konfiškáciou. Zdôraznil, že uvedené je podporené aj ďalšími rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 1Sžr/58/2011 zo dňa 14.02.2012, 1Sžr/75/2013 a 10Sžr/3/2012.

VI.

Odvolačný súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie odporcu a konanie mu predchádzajúce, najmä z toho pohľadu, či sa súd prvého stupňa vysporiadal so zásadnými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku navrhovateľov a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť preskúmaného rozhodnutia odporcu.

V súvislosti s prejednávanou vecou treba zmieniť, že oprávneným osobám boli v iných konaniach pred správnym orgánom, rozhodnutiami potvrdenými krajským súdom v Žiline (10Sp/43/2006, 22Sp/9/2011, 10S/97/2000), založenými na akceptovaní prechodu vlastníctva na základe konfiškácie podľa Nariadenia č. 104/1945 Sb. ku dňu 1.3.1945 priznaný reštitučný nárok podľa zák. č. 229/1991 Zb.

Krajský súd v Žiline v súvislosti s preskúmaním rozhodnutia vo veci predmetného nároku, v konaní naposledy pod sp. zn. 29Sp/42/2016 skonštatoval prechod vlastníctva v súlade s rozhodnutím Konfiškačnej komisie ONV v Turčianskom sv. Martine na základe nariadenia č. 104/1945 Zb. ku dňu 1.3.1945, najneskoršie ku dňu 28.5.1945. Ako dôvod nemožnosti vyhovieť uplatneniu predmetného nároku vyhodnotil jednak skutočnosť, že k prechodu vlastníctva došlo pred rozhodným obdobím podľa § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb. a jednak, z dôvodu, že sa nejednalo o konfiškovaný majetok, pri ktorom (s poukazom na § 38 ods. 1 zák. č. 330/1991 Zb.) došlo k vyňatiu poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa Nariadenia Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR, nakoľko nebola preukázaná existencia rozhodnutia o vyňatí majetku z konfiškácie podľa § 1 ods. 3 Nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR.

V prejednávanej veci má aj vzhľadom na rozsah argumentácie jednotlivých účastníkov konania zásadný význam posudzovanie nasledovných skutočností:

1/ či ust. § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. (nadväzujúce na právnu úpravu § 38 zák. č. 330/1991 Zb.) je aplikovateľné aj na prípady prechodu vlastníctva na základe nariadenia č. 104/1945 Zb. rozhodnutím konfiškačnej komisie v období pred dátumom 25.2.1948, t. j. pred rozhodujúcim obdobím v zmysle § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb.

2/ či v prípade kladnej odpovede na prvú otázku je možné priznanie reštitučného nároku na základe vzniku nároku na vyňatie z konfiškácie (dikcia § 4 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb.) bez toho, že by existovalo formálne rozhodnutie o vyňatí majetku z konfiškácie, predvídané ustanovením § 1 ods. 3 nariadenia č. 26/1948 Zb.

3/ v prípade kladnej odpovede na druhú otázku (čo logicky vedie k záveru o splnení podmienok pre uznanie za oprávnené osoby), či dôkazy predkladané navrhovateľmi (o konaní na vedenom na základe žiadosti o zachovanie štátneho občianstva zo dňa 9.2.1946 výsledkom ktorého bolo Osvedčenie o dočasnom zachovaní štátneho občianstva, predložený Výmer ONV v Turčianskom Svätom Martine č. 216/1949 zo dňa 10.2.1949 o nadobudnutí československého štátneho občianstva, vojenská knižka, dôkazy o vykonávaní práce na predmetnom majetku, morálnej a trestnej bezúhonnosti), boli spôsobilé v spojení s existenciou nariadenia 26/1948 Zb. prívodiť znegovanie dôsledkov zápisov o vlastníckom práve v príslušných pozemkových knihách vykonaných na základe rozhodnutia o konfiškácii podľa nariadenia č. 104/1945 Sb.

4/ či v prípade pozitívnej odpovede na predchádzajúcu otázku je právne relevantné ustáliť, že k prechodu

vlastníctva došlo definitívne až v rozhodnom období podľa § 6 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb., k dňu 1.10.1959 t. j. až na základe zápisov v zmysle žiadosti Čsl. štátu zastúpeného Odborom pôdohospodárstva rady ONV v Turčianskych Tepliciach na zápis v pozemkovej knihe k. ú. A. vl. č. 287 zo dňa 1.10.1959 v nadväznosti na rozhodnutie Odboru pôdohospodárstva rady ONV v Turčianskych Tepliciach číslo Pôd 1753/1959 v spojení s rozhodnutím Konfiškačnej komisie ONV Martin zo dňa 11.9.1946.

Pri prejednávaní danej veci je mimoriadne dôležité pripomenúť, že sudy sú povinné pri svojej činnosti postupovať ústavne konformným postupom, právne predpisy vysvetľovať spôsobom, korešpondujúcim s účelom zákona, ktorým je v danom prípade odstránenie majetkových krívd a dokonca v zmysle nálezu ÚS SR sp. zn. III. ÚS 341/07 z 1. júla 2008 súd môže, ba dokonca sa musí od doslovného znenia právneho textu odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky). V takýchto prípadoch sa musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.

VII.

Pokiaľ sa týka krajským súdom vysloveného záveru o nemožnosti vzniku reštitučného nároku podľa § 6 ods. 2 v prípadoch prechodu vlastníctva pred 25.2.1948 (prvá otázka) odvolací súd sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, aj keď mu nemožno uprieť, že sa argumentačne opiera o citovanú judikatúru NS SR. Táto však vo svojej podstate nie je konzistentná s prevládajúcou a ustálenou rozhodovacou praxou súdov v tejto otázke (napr. 2Sžo/211/2010 zo dňa 6.4.2011, 9Sžr/132/2013 z 24.6.2015, 6Sžo/295/2009 z 27.7.2010, 2Sžr/138/2016 z 26.2.2019), ktorá sa navyiac opiera o právne závery formulované v Stanovisku správneho kolégia NS SR na zjednotenie výkladu § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. zo dňa 4 júna 1998 sp. zn. Snj/72/97 ako aj o rozhodnutie NS SR sp. zn. 9Sžr/132/2013 zo dňa 24.6.2015 publikované v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 4/2017 pod č. R 32/2017. Právne názory vyslovené v týchto zásadných stanoviskách považuje odvolací súd za rozhodujúce pre prejednávanú vec.

Rozhodnutie R 32/2017 sa síce primárne zaoberalo riešením konfliktu nároku na priznanie reštitučného nároku na vydanie nehnuteľností s prebiehajúcou realizáciou stavebného zámeru obce na predmetných pozemkoch, vyjadrovalo sa však aj k vznesenej námietke neexistencie reštitučného nároku vzhľadom na prechod vlastníctva pred tzv. rozhodným obdobím v zmysle § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb.:

I. Z ustanovenia § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov vyplýva záver, že nemožno poznámky pod čiarou č. 9 a č. 9a interpretovať inak, než ako príkladné odkazy na osobitné predpisy prichádzajúce do úvahy, a preto uvedené ustanovenie je žiaduce chápať ako ďalší reštitučný titul špecificky orientovaný do oblasti možnej zákonnej reštitúcie konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku priamo v režime zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov. Neobstojí preto ani zásadná námietka, že predmetná konfiškácia majetkov spadá v danom prípade pred tzv. rozhodné obdobie.

II. Je potrebné rešpektovať, že § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov obsahuje výslovné pravidlo ako postupovať pri strate konfiškovaného majetku, a preto je potrebné akceptovať ten záver, že § 6 ods. 2 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov predstavuje prelom do inak striktno vymedzeného rozhodného obdobia pre prípady uvedené v § 6 ods. 1 uvedeného zákona. Opačný výklad by bol v príkrom rozpore s ústavne konformným výkladom na tak citlivú problematiku akou je nesporné problematika reštitučných konaní, ako i v rozpore s právom na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podľa odôvodnenia rozsudku ohľadne doplnenia druhej a tretej vety ust. § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. zákonom č. 186/1993 Zb. „...dňom 28. februára 1992 došlo k prelomeniu zásady, že sa vydávajú len pozemky, ktoré prešli na štát v období od 25. februára 1948 z titulu konfiškácie.

Tento jeho záver opiera o znenie tretej vety odseku 2 ustanovenia § 6; práve zo spojenia „pokiaľ tento majetok bol už pred rozhodným obdobím pridelený“, vyplýva nárok takých osôb na vydanie aj v prípade, keď konfiškačné rozhodnutie bolo vydané pred 25. februárom 1948. Uvedený záver je navyše podporený dôvodovou správou k zákonu č. 186/1993 Z.z., ktorým sa menil zákon č.229/1991 Zb. a v ktorej sa uvádza: „...Druhá veta § 6 ods. 2 doplnená zákonom č.73/1992 Zb. prevzala rozšírenie vyňatia majetku z konfiškácie podľa § 38 zákona č. 330/1991 Zb. s tou zmenou, že reštitučný nárok patrí oprávneným osobám aj vtedy, ak nehnuteľnosti boli pridelené pred 25. februárom 1948. Ďalšou zmenou oproti § 38 zákona SNR č. 330/1991 Zb. bolo, že nehnuteľnosti možno vydať bez ohľadu na to, či rozhodnutie konfiškačnej komisie alebo Zboru povereníkov bolo vydané pred alebo po rozhodnom období.“

Uvedené rozhodnutie sa nepochybne inšpirovalo aj starším Stanoviskom správneho kolégia NS SR sp. zn. Snj/72/97 na zjednotenie výkladu § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb., ktoré sa primárne zaoberalo nárokom na vydanie nehnuteľnosti podľa § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. v prípadoch reštitučných nárokov na vydanie pozemkov patriacich do lesného pôdneho fondu. Riešilo však aj otázku aplikovateľnosti ust. § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb. na reštitučné nároky k nehnuteľnostiam ktoré prešli na štát pred tzv. rozhodným obdobím, k čomu uviedlo:

V § 6 ods. 1 sú pritom v písm. a) až u) vymedzené aj skutočnosti, v dôsledku ktorých museli prejsť nehnuteľnosti na štát, aby vznikol nárok na ich vydanie. V súlade s ustanovením 4 ods. 1 ide o skutočnosti, ktoré nastali v dobe od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, resp. nehnuteľnosti prešli na štát v uvedenej dobe.

Naproti tomu ustanovenie § 6 ods. 2 rieši prípad, kedy sa obdobne ako podľa § 6 ods. 1 postupuje (teda vydajú sa nehnuteľnosti) aj ďalším osobám, ktorých nehnuteľnosti prešli na štát už pred 25. februárom 1948 podľa predpisov o konfiškácii podľa osobitných predpisov z roku 1945 (Nariadenie SNR č. 104/1945 Zb. SNR, Dekrét prezidenta republiky č. 108/1945 Zb.) s tým, že pre vydanie nehnuteľností (teda aj lesnej pôdy) musia byť splnené ďalšie tam stanovené podmienky týkajúce sa oprávnenej doby. V zmysle týchto podmienok musí ísť o fyzické osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov, napr. nariadenia Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR. Podľa tohto predpisu nárok na vyňatie pôdohospodárskeho majetku osôb maďarskej národnosti z konfiškácie vznikol za splnenia (okrem iného) tej podmienky, že takéto osoby nadobudli československé štátne občianstvo podľa zákona č. 245/1948 Zb. o štátnom občianstve osôb maďarskej národnosti a súčasne, ak pracovali na tomto majetku so starostlivosťou riadneho hospodára, okrem toho, že by pre okolnosti nezávislé na ich vôli samy nemohli na nich pracovať.

Za oprávnené podľa tohto ustanovenia treba považovať jednak osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov (napr. Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR), pričom od účinnosti zákona č. 93/1992 Zb., ktorým bolo doplnené ustanovenie § 6 ods. 2 treba za osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie poľnohospodárskeho majetku z konfiškácie podľa osobitných predpisov považovať pre účely tohto zákona aj štátnych občanov ČSFR, ktorí majú trvalý pobyt na území ČSFR a ktorým sa skonfiškoval poľnohospodársky majetok a neboli odsúdení podľa osobitných predpisov.“

Pokiaľ sa týka názoru krajského súdu o tom, že aj keby sa na predmetný prechod vlastníctva pred rozhodujúcim obdobím vzťahovali ustanovenia zákona 229/1991 Zb. nebolo by možné vyhovieť reštitučnému nároku, nakoľko nedošlo k vyňatiu majetku z konfiškácie zákonom predvídaným spôsobom (druhá otázka), odvolací súd má za to, že s prihliadnutím na vyššieuvedený zásadný význam účelu zákona ktorým je ochrana základných práv a odstránenie majetkových krívd a celý ústavnoprávny

kontext, je tento neudržateľný.

Je nesporné, že v súlade s teóriou práva až existencia individuálneho rozhodnutia podľa § 1 ods. 3 nariadenia 26/1948 Zb. SNR vedie k vzniku nároku na vyňatie z konfiškácie. Na druhej strane, vzhľadom na účel reštitučného konania a okolnosti prejednávanej veci treba zohľadniť aj právnu argumentáciu navrhovateľov, že za spôsob politickej perzekúcie je možné považovať aj nekonanie príslušných orgánov, ktoré napriek (preukazovanému) splneniu podmienok na vyňatie majetku z konfiškácie, takého rozhodnutie nevydali. Je teda v kompetencii odporcu v reštitučnom konaní komplexne posúdiť, či v danom prípade (bez ohľadu na neexistenciu formálneho rozhodnutia o vyňatí majetku z konfiškácie) boli splnené podmienky pre vznik nároku na vyňatie z konfiškácie v zmysle nariadenia Zboru povereníkov 26/1948 Zb. SNR.

K tretej otázke treba uviesť, že odvolací súd rovnako ako krajský súd nevidí dôvod spochybňovať zaknihovaný prechod vlastníctva v zmysle aktuálneho zápisu v katastri nehnuteľností.

Pokiaľ navrhovatelia 1 - 4 zhodne spochybňovali zápis prechodu vlastníctva rešpektujúci platnosť a účinnosť rozhodnutia konfiškačnej komisie z 11.9.1946 vzhľadom na nerešpektovanie preukazovaného splnenia podmienok pre vyňatie z konfiškácie podľa nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR, tu vzhľadom na účel reštitučného konania, úpravu súdneho prieskumu rozhodnutia postupom podľa tretej hlavy piatej časti OSP a ich dôsledky na ochranu práv účastníkov správneho konania treba uviesť, že preukazovanie splnenie zákonných podmienok pre vyňatie majetku z konfiškácie v zmysle § 6 ods. 2 v nadväznosti na ust. § 1 a 2 Nariadenia č. 26/1948 Zb. nie je spôsobilým podkladom pre vyslovenie záveru o neplatnosti prechodu vlastníctva zaknihovaného na základe skoršej právnej skutočnosti, konfiškácie podľa nariadenia 104/1945 Sb. SNR.

Vyslovená nemá za danej situácie oporu v právnej úprave ani judikatúre, ani pri zohľadnení povinnosti ústavne konformného výkladu vedúceho až k možnosti nerešpektovanie textu právneho predpisu. Tento záver zohľadňuje, že účelom právnej úpravy zák. č. 229/1991 Zb., ktorá je základom pre konanie vo veci reštitučného nároku navrhovateľov, je odstránenie nespochybných majetkových krívd. V prípade majetkovej krivdy ku ktorej došlo konfiškáciou podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. SNR (v spojení s neaplikovaním nariadenia č. 26/1948 Zb. SNR) je možné domáhať sa jej odstránenia cestou uplatnenia reštitučného nároku podľa zák. č. 229/1991 Zb., čo právny predchodca navrhovateľov urobil.

Vzhľadom na negatívnu odpoveď na predchádzajúcu otázku, k štvrtej otázke odvolací súd uvádza iba toľko, že za opísaných okolností neexistuje ani právny dôvod, ani relevantný právny základ pre vyslovenie záveru o tom, že k prechodu vlastníctva k predmetným nehnuteľnostiam došlo až vydaním výmeru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy zo dňa 8.5.1948.

VIII.

Odvolací súd po vyhodnotení odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu konštatuje, že odvolanie navrhovateľov 1. - 4. proti rozsudku krajského súdu považuje za dôvodné, preto napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 250l ods. 2 v spojení s ust. §250ja ods. 3 veta druhá OSP zrušil a vec vrátil odporcovi na ďalšie konanie.

Odvolací súd si je vedomý, že vracia odporcovi vec na rozhodnutie s právnym názorom v zásadnej otázke možnosti priznania reštitučného nároku na základe prechodu vlastníctva pred tzv. rozhodným obdobím v zmysle § 4 ods. 1 zák. č. 229/1991 Zb., ktorý je diametrálne odlišný od záväzného právneho názoru vysloveného v rozsudku Krajského súdu v Žiline 23Sp/55/2008 a 29Sp/67/2015, ktorý považoval za záväzný aj krajský súd v Žiline v konaní 29Sp/42/2016 a ktorým sa bol odporca povinný riadiť. Zároveň treba uviesť, že sa jedná o prvé rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto veci.

V súvislosti s tým treba pripomenúť, že Krajský súd v rozhodnutí 29Sp/42/2016 ako podporný

argument uviedol, že voči zrušujúcim rozsudkom sa nikto (ani navrhovatelia) neodvolal. Tu však nemožno prehliadnuť, že rozhodnutím, č. OÚ-MT-PLO-2015/000887-BLA-P zo dňa 8.4.2015 bolo v bode I. priznané vlastnícke právo navrhovateľom, odvolali sa len voči bodom II. - IV. rozhodnutia upravujúcim rozsah a spôsob uspokojenie priznaných nárokov. Je teda logické, že ak krajský súd rozsudkom 29Sp/67/2015 zo dňa 20.11.2015 na základe ich odvolania napadnuté rozhodnutie zrušil (aj keď z iných ako odvolacích dôvodov, fakticky rozhodol nanovo a opačne ako správny orgán o zásadnej otázke splnenia zákonných podmienok vzniku nároku), navrhovatelia ako „procesne úspešní“ odvolatelia v súdnom konaní sa proti rozsudku krajského súdu neodvolávali.

Pre nové rozhodovanie odporcu vo veci uplatneného reštitučného nároku je podstatné, že prechod vlastníctva na základe konfiškácie podľa nariadenia č. 104/1945 Zb. SNR, jeho zápis do pozemkovej knihy na základe rozhodnutia konfiškačnej komisie z 11.9.1946 a skutočnosť, že v súvislosti s dotknutým majetkom nebolo vydané rozhodnutie o vyňatí majetku z konfiškácie podľa nariadenia Zboru povereníkov č. 26/1948 Zb. SNR, nie sú prekážkou vzniku reštitučného nároku podľa § 6 ods. 2 zák. č. 229/1991 Zb.

IX.

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 250l ods. 2 OSP v spojení s ust. § 250k ods. 1 veta druhá OSP, § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 224 ods. 1 a 2 OSP., § 151 ods. 1,2 OSP tak, že procesne úspešným navrhovateľom nárok na ich náhradu nepriznal, nakoľko si ju v stanovenej lehote nevyčísľili a zo spisu nevyplýva vznik iných trov, okrem trov právneho zastúpenia.

O trovách účastníkov v 1/ - 3/ rade odvolací súd nerozhodoval, nakoľko osobitná úprava rozhodovania o trovách konania v správnom súdnictve v zmysle piatej časti OSP priznanie náhrady trov konania osobám odlišným od navrhovateľa a odporcu neumožňuje.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v danej veci rozhodol pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.